

PROTOKÓŁ
z X posiedzenia Polskiej Rady Języka Migowego

Dziesiąte posiedzenie Polskiej Rady Języka Migowego trzeciej kadencji odbyło się w dniu 15 marca 2024 r. o godz. 11:00 w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, ul. Nowogrodzka 1/3/5, w Warszawie.

Zgodnie z listą obecności, stanowiącą zał. nr 1 do protokołu, w posiedzeniu wzięli udział następujący członkowie Rady:

- Adam Pietrasiewicz (Ministerstwo Cyfryzacji),
- Maria Skarżyńska (Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji),
- Ewa Murawska-Najmiec (Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji),
- dr Małgorzata Czajkowska-Kisil (przedstawiciel środowiska osób niesłyszących),
- Małgorzata Talipska (przedstawiciel środowiska osób niesłyszących),
- prof. Paweł Rutkowski (przedstawiciel środowiska osób niesłyszących),
- Grzegorz Kozłowski (przedstawiciel środowiska osób niesłyszących),
- Michał Garncarek (przedstawiciel środowiska osób niesłyszących),
- Bartosz Marganiec (przedstawiciel środowiska osób niesłyszących),
- Adam Stromidło (przedstawiciel środowiska osób niesłyszących),
- Marta Abramczyk (przedstawiciel środowiska osób niesłyszących)

oraz:

- Pan Łukasz Krasoń – Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych,
- Pani Ewa Dąbrowska – główny specjalista w Biurze Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych,
- Pani Katarzyna Duszczyk – główny specjalista w Biurze Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych.

Posiedzenie na język migowy tłumaczyli: Pani Mariola Kozłowska-Nowak i Pan Bernard Kinov. Wszystkie osoby obecne na posiedzeniu podpisały listę obecności.

Ustalono następujący porządek obrad:

1. Zatwierdzenie porządku obrad.
2. Dyskusja z udziałem Ministra Łukasza Krasonia na temat dalszej pracy nad nowelizacją ustawy o języku migowym i innych środkach komunikowania się,
3. Sprawy różne.
4. Zakończenie obrad.

Ad. 1.

Pani Przewodnicząca powitała wszystkich zebranych członków na X posiedzeniu Polskiej Rady Języka Migowego. W obradach uczestniczyło 12 członków Rady. W związku z powyższym quorum zostało spełnione. Na posiedzenie zaproszony został Minister Łukasz Krason Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych.

Po powitaniu zebranych członków Pani Przewodnicząca przystąpiła do głosowania nad przyjęciem proponowanego porządku obrad. W wyniku głosowania wszyscy zebrani, tj. dwanaście osób uprawnionych do głosowania, członkowie Rady zagłosowali za przyjęciem porządku obrad. Porządek obrad został przyjęty.

Ad. 2.

Następnie głos zabrał Pan Minister Łukasz Krason, który przywitał wszystkich zebranych i wyraził nadzieję, że na posiedzeniach PRJM podejmowane działania będą służyły wszystkim osobom niepełnosprawnym i każda niepełnosprawność będzie traktowana na równi. Zwrócił uwagę, że członkowie Rady przychodzą na obrady z gotowymi rozwiązaniami dotyczącymi certyfikacji języka migowego. Minister chciałby te rozwiązania przekazać do dalszych prac i wypracować wreszcie ostateczny ich kształt.

Po wystąpieniu Ministra Pani Przewodnicząca podziękowała za słowa skierowane do Rady. Jednocześnie powiedziała, że ma duży kredyt zaufania do obecnego Pełnomocnika ponieważ w poprzedniej kadencji rządu była opracowana nowelizacja ustawy o języku migowym, poprawki dotyczące dofinansowania do języka polskiego i wierzy, że w końcu uda się uzyskać certyfikację. Pani Przewodnicząca powiedziała, że chce aby skoncentrować się w danej chwili na jednej rzeczy, dokończyć ją i potem przejść do następnych. Zaznaczyła, że to już druga kadencja Rady kiedy przygotowany jest projekt certyfikacji i ma nadzieję, że do końca

obecnej kadencji uda się przeprowadzić do finału kwestie certyfikacji. Następnie Pani Małgorzata Talipska zwróciła się do Pełnomocnika z prośbą o przekazanie projektu ustawy o języku migowym i innych środkach komunikowania się ponieważ to by pozwoliło w podjęciu kolejnych kwestii w przedmiotowej sprawie.

Pan Minister poinformował, że wszystkie niezbędne dokumenty w obecnym stanie prac zostaną przekazane by można było doprowadzić do końca rozpoczęte sprawy. Pani Przewodnicząca podziękowała za ten głos w sprawie i powiedziała, że akurat kwestia certyfikacji nie jest dużym zadaniem w porównaniu chociażby do orzecznictwa. Wystarczy znowelizować ww. ustawę i powołać zespół do prac nad certyfikacją. Pełnomocnik zgodził się z Przewodniczącą by, jeśli to możliwe, szybko doprowadzić ten temat do końca.

Następnie głos zabrał Pan Bartosz Marganec, który zaznaczył, że ustawa o radiofonii i telewizji, która obecnie obowiązuje także powinna być zmieniona. Zmian wymagają limity czasowe, napisy i tłumacze w programach telewizyjnych, którzy są bardzo mali przez co osoby z wadą wzroku mają trudności. Dlatego projekt zmian w tych kwestiach powinien zostać przedstawiony Pełnomocnikowi. Podsumowując Pan Marganec wymienił trzy najważniejsze problemy: zmianę ustawy o radiofonii (...), certyfikację i realne wsparcie dla głuchych.

Pan Michał Garncarek poruszył temat kwalifikacji rynkowej i nauczania polskiego języka migowego, który Rada zaopiniowała dwa lata temu. Po kontakcie z Dyrektorem Kosińskim projekt wspomnianej kwalifikacji wraca do poziomu początkowego. Pan Garncarek zauważył, że jest już gotowy i dobrze by było aby był częścią ZSK. Zwrócił się też z pytaniem do Pełnomocnika czy w dokumentach jest ta uchwała rekomendująca włączenie jej do ZSK? Na chwilę obecną Pełnomocnik nie ma tej wiedzy. Minister odpowiedział, aby Pan Garncarek skontaktował się z ministerstwem w tej sprawie.

Dalej Pan Adam Pietrasiewicz zabrał głos zwracając się z prośbą do Ministra o oddelegowanie przez ministerstwo konkretnego prawnika, który będzie się zajmował się sprawami PRJM? Pan Minister powiedział, że porozmawia w tej sprawie, aby chociaż w ograniczonym zakresie był ktoś. Sprawa została zapisana do wzięcia pod uwagę.

Następnie Pan Grzegorz Kozłowski jako przedstawiciel środowiska osób głuchoniewidomych poruszył problem mobilności tych osób. Wyraził przekonanie, że w ustawie o języku

migowym zapisane kwestie SKOGN należałoby uzupełnić o zagadnienia mobilności. Te zmiany (poszerzony SKOGN) mogłyby być punktem wyjścia dla prac zespołu kwalifikacji tłumaczy przewodników SKOGN. Pan Minister zaproponował spotkanie Panu Kozłowskiemu w drugiej połowie kwietnia ponieważ chciałby bliżej zapoznać z tą przedstawioną perspektywą.

W dalszej kolejności Pani Ewa Murawska-Najmiec nawiązała do wypowiedzi Pana Margańca dotyczącej realizacji ustawy o radiofonii i telewizji. Przedstawicielka KRRiT powiedziała, że od 2024 r., co do zasady, powinno być realizowanych 50% udogodnień, liczonych łącznie dla inwestycji języka migowego, audiodeskrypcji i napisów. Jest to najwyższa, jak dotychczas, ustawowa kwota. KRRiT ma narzędzia do karania nadawców, którzy nie wywiązują się z tego obowiązku. Sprawozdania z realizacji tej kwoty będą składane do końca marca przyszłego roku tj. 2025 r. Wprowadzone nowelizacją w 2018 r. rozwiązanie mówi o tym, że przewodniczący KRRiT w 2025 r. przekaże ministrowi właściwemu do spraw kultury informacje w sprawie tych udogodnień oraz informacje o możliwości zwiększenia tej kwoty. Z tego powodu Pani Murawska-Najmiec zaproponowała, aby do tego tematu wrócić w przyszłym roku. Jeśli chodzi o audiowizualne usługi medialne na żądanie tzw. vod to ustawa o KRRiT była zmieniana w tym zakresie w 2021 r., a rozwiązania weszły w życie w 2022 r. Co do zasady te usługi (vod) powinny mieć realizowanych 30 % udogodnień. Sprawozdanie z realizacji tego obowiązku jest składane do końca marca każdego roku. Nawiązując do tematu wielkości tłumacza migowego to nie jest to rozwiązanie ustawowe zarówno w Polsce ani w żadnym innym kraju. Jest to jedynie kwestia dobrych praktyk, w związku z czym KRRiT wydała stanowisko w tym zakresie, w ocenie której jest lepiej. Trzeba też pamiętać, że tłumacz migowy jest jedynym udogodnieniem, który jest na stałe włączony do programu dlatego należy brać pod uwagę także potrzeby osób innych, które nie potrzebują tłumacza migowego, a którym jego wielkość może przeszkadzać w odbiorze wizualnym programów. Na koniec tego punktu w porządku obrad Pan Adam Stromidło zasugerował, że teraz wszystkie wywiady z Pełnomocnikiem będą tłumaczone na język migowy. Pan Minister odpowiedział, że te w będące w gestii ministerstwa są obligatoryjnie tłumaczone, a pozostałe nadal zależą od woli nadawców telewizyjnych.

Ad. 3.

W dalszej kolejności posiedzenia Pani Przewodnicząca przeszła do następnego punktu sprawy różne. Wśród tych spraw znalazła się kwestia wysokości renty socjalnej. Pierwszy głos zabrał Pan Bartosz Marganiec, który zwrócił się do Ministra o przekazanie projektu dotyczącego Centrum Komunikacji, jakie są zasady, jak to ma działać, czy to będzie dwustronna komunikacja? Pan Marganiec stwierdził, że Centrum to nie wszystko, że potrzeba też innych rozwiązań odnośnie renty socjalnej.

Pani Małgorzata Czajkowska-Kisił zwróciła uwagę, że Rada powinna zająć się też tematem asystentury ponieważ kwestia asystentury, z jednej strony dotyczy asystentury rodzin – gdzie brak jest przygotowania istnienia asystenta rodziny, który byłby w stanie komunikować się z rodzicami niesłyszącymi. Drugim problemem jest brak wsparcia dla osób niesłyszących zrzeszonych w Stowarzyszeniu CODA, do których nawet kiedy przyjdzie asystent to nie jest w stanie się z tą osobą komunikować. Pani Przewodnicząca zgodziła się z tymi propozycjami, ale podkreśliła ponownie, że trzeba kończyć projekty. Tym samym nie można Ministrowi przedstawiać za wiele propozycji, trzeba dążyć do zrealizowania spraw.

Pan Adam Stromidło zauważył, że trudno dawać jakieś propozycje jak nie znamy założeń projektów. Zaproponował by złożyć propozycje do przedstawionych Radzie projektów. Pani Przewodnicząca poparła to stanowisko. W nawiązaniu do tej propozycji Pani Czajkowska-Kisił zaproponowała, że może zająć się ustawą o asystenturze i mailowo w trybie obiegowym przesłać do Pani Przewodniczącej. Pani Talipska wyraziła swoją aprobatę dla przedstawionej propozycji.

Pan Michał Garncarek zgłosił kwestię, która może nie jest pilna ale w perspektywie czasu do zrealizowania, a dotyczy zawodów i standardów nauczania. Zwłaszcza kilka kierunków studiów tj. pedagogika specjalna, logopeda, nauczyciel wczesnego wychowania dzieci czy pielęgniarstwo – tam są zakresy kryteriów nauczania języka migowego, które nie przystają do obecnej rzeczywistości m. in. chodzi o ilość znaków SJM czy PJM. Pani Przewodnicząca się zgodziła z przedmówcą, zaznaczając, że w tym przypadku trzeba poczekać na reprezentanta Ministerstwa Edukacji, który będzie znał tematykę i będzie w stanie podjąć z Radą dyskusję i współpracę. Ta osoba powinna mieć kompetencje, by podpowiadać i proponować rozwiązania co usprawniłoby pracę Rady. Dlatego ten temat musi jeszcze poczekać.

W tej części posiedzenia wrócił jeszcze temat rozporządzenia KRRiT w sprawie łącznej kwoty na udogodnienia (napisy i tłumacza migowego) – by tą kwotę rozdzielić. Pani Ewa Murawska-Najmiec potwierdziła, że poprzednie rozporządzenie rozdzielało tę kwotę. Od 2018 r. rozporządzenie obowiązujące do dziś tą kwotę połączyło. Postulat powrotu do poprzedniego rozwiązania może nie być łatwy, ale zawsze można spróbować. Pani Talipska w tym temacie zaproponowała członkom Rady napisanie uchwały. Pan Bartosz Marganec wyraził swoje zaniepokojenie ponieważ w zapisach ustawy, która miała obowiązywać od 2024 r. miało być 50% udogodnień. Tendencja ilości napisów miała być rosnąca, a tymczasem rok czy dwa lata temu KRRiT zmniejszyła liczbę napisów zamiast ją zwiększać. Dlatego Pan Marganec ma w tej kwestii obawy i mówi, że nadawcy tak naprawdę nie są zainteresowani by to zrobić. Pani Ewa Murawska-Najmiec nie zgodziła się z tymi danymi. Powiedziała, że ona operuje na całościowych kosztach na udogodnienia i bierze pod uwagę nie tylko tłumacza migowego, ale też napisy i audiodeskrypcję. Następnie głos zabrał Pan prof. Paweł Rutkowski, który powiedział, że Ministerstwo Edukacji opublikowało raport, w którym z jednej strony przedstawione byłyby standardy międzynarodowe w zakresie tych wymagań tzn. czego wymaga się standardowo od nauczycieli pracujących z ludźmi głuchymi, a z drugiej strony co ma przedstawiać raport – rekomendacje dotyczące biegłości językowej nauczycieli w formie rozporządzenia, które określa te standardy. Prof. Rutkowski powiedział, że jeżeli uniwersytet tworzyłby taki raport to na pewno będzie rekomendował co najmniej poziom B2. Natomiast intencją jest by ten raport poprzedzały konsultacje, z jednej strony akademickie z drugiej społeczne.

Ad. 4.

Po omówieniu wszystkich kwestii Pani Przewodnicząca zakończyła posiedzenie.

Protokolant

Przewodniczący Rady